

Triedený zber na Slovensku môže byť pre mestá a obce lepší. Inšpiráciou nám môže byť rakúsky systém

O potrebe reformy rozšírenej zodpovednosti výrobcov pre obaly a neobalové výrobky sa hovorí už dlho. Návrh na tvorbu nového zákona o obaloch sa objavil aj v Pláne legislatívnych úloh na rok 2021. Neskôr však z neho vypadol a v pláne na rok 2022 sa už neobjavil. Čo je škoda. Ministerskí Inštitút environmentálnej politiky vo svojej štúdii Ako pretriediť triedený zber totiž odporučil zaviesť rakúsky systém rozšírenej zodpovednosti výrobcov, ktorý by zabezpečil väčšiu stabilitu oproti súčasnému slovenskému systému najmä pre mestá a obce.

Vyzerá to tak, že rakúsky systém by skutočne dokázal eliminovať niektoré zásadné problémy, s ktorými na Slovensku neustále bojujeme. Preto som sa pozrel na tie, s ktorými sa ako organizácia zodpovednosti výrobcov pre obaly a neobalové výrobky (ďalej len „OZV“) stretávame najčastejšie.

Zmluvy s mestami a obcami

Na Slovensku žije 5,5 milióna obyvateľov vo viac ako 2 890 mestách a obciach. Každá z týchto obcí musí mať uzatvorenú zmluvu s jednou OZV. Zmluvu môže každý rok vypovedať obec rovnako ako OZV. A každý rok z objektívnych dôvodov k vypovedaniu aj dochádza, čo každoročne spôsobuje presuny a prezmluvnenie stoviek obcí a státisícov obyvateľov. Partnerom každej OZV je potenciálne všetkých takmer 2 890 obcí.

V Rakúsku žije 8,9 milióna obyvateľov. Zber a recykláciu od-

padov z obalov zabezpečujú rakúske OZV na základe losovania zberných regiónov. V Rakúsku je 150 takýchto zberných regiónov. Losovanie sa neuskutočňuje pre každú obec v regióne samostatne, ale pre celý región. OZV, ktorá si zberný región vylosuje, následne vykonáva zber odpadov z obalov v regióne pre všetky rakúske OZV. Losovanie sa uskutočňuje každých 5 rokov, výsledky losovania sú transparentne uverejnené na webstránke ministerstva a problém s výpoveďami pre obce alebo ich každoročnými presunmi medzi OZV tu vôbec neexistuje.

Stabilný systém pre mestá a obce

Financovanie systému v Rakúsku je možné rozdeliť na dve úrovne – financovanie zberu a financovanie dotriedenia a zhodnotenia.

Zber odpadov z obalov v obciach financujú všetky rakúske OZV podľa svojho trhového podielu. Trhové podiely sú transpa-

rentne dostupné a priebežne sa menia podľa materiálu (sklo, plasty, papier, kovy), ako aj podľa pôvodu obalov (priemysel alebo domácnosť). Každá OZV tak financuje náklady na zber v „lacných“ aj v „drahých“ obciach a na tejto úrovni si nekonkurujú. Naopak, systém je pre samosprávy stabilný.

Vyzbierané odpady z obalov

privezú zberové spoločnosti na určené zberné miesto a fyzicky sa rozdelia medzi jednotlivé OZV, ktoré následne zabezpečujú ich dotriedenie a zhodnotenie.

Kontroly

Kontroly sú dôležitou súčasťou systému. V Rakúsku ich vykonáva priamo Koordinačné centrum, ktoré vyberá auditorské spoloč-

nosti. Tie potom kontroly fyzicky vykonávajú. Ročne sa v Rakúsku vykoná 800 – 1 000 kontrol u výrobcov. Na Slovensku inšpekcia v roku 2019 skontrolovala 49 výrobcov obalových aj neobalových výrobkov. Bez účinného vymáhania plnenia povinností u výrobcov dochádza k nedostatku financií v systéme a k nespravodlivému zaťaženiu výrobcov, ktorí v systéme zostávajú.

Rakúsky systém je samozrejme oveľa komplexnejší, ako som popísal v tomto článku. Mojou ambíciou bolo naznačiť možné riešenia stále sa opakujúcich problémov. Všetko už bolo vymyslené a treba sa inšpirovať tam, kde to funguje. Posledné desaťročie v odpadovom hospodárstve však ukazuje, že hľadáme stále vlastné cesty. Toho dôkazom sú aj desiatky noviel zákona o odpadoch, ktoré sa v podstate od roku 2001 pripravujú a schvaľujú ako na bežiacom páse.

RNDr. Michal Sebiň, PhD.,
riadiťel OZV NATUR-PACK